

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра музично-інструментальної підготовки

ДЕМИДОВА М.Г.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СПЕЦІАЛЬНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ»**

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю
025 Музичне мистецтво
ОПП «Музичне мистецтво»

Одеса – 2024

Затверджено рішенням Вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 16 від 30.05.2024 р.)

Укладач:

Демидова М. Г., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри музично-інструментальної підготовки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Рецензенти:

Олійник Т. І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інструментального виконавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Новська О. Р., кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету музичної та хореографічної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни: «Спеціальний музичний інструмент» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 025 Музичне мистецтво : методичні рекомендації. Одеса : Університет Ушинського, 2024. 25 с.

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Спеціальний музичний інструмент» містять зміст і завдання самостійної роботи, теми індивідуальних навчально-творчих завдань, алгоритм створення художньо-педагогічної презентації. Рекомендовано для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 025 Музичне мистецтво четвертого року навчання з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних під час навчання.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Пояснювальна записка	5
2.Самостійна робота здобувачів вищої освіти.....	11
2.1. Тематичний план для самостійного опрацювання.....	11
2.2.Методичні рекомендації до організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти	12
3. Індивідуальне навчально-творче завдання	22
3.1.Методичні рекомендації до складання інтерпретаційно-методичної анотації.....	22
3.2.Методичні рекомендації до створення художньо-педагогічної презентації.....	22
Питання до самоконтролю.....	23
Рекомендовані джерела інформації.....	24

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Спеціальний музичний інструмент» націлена на освоєння різноманітної високохудожньої музичної літератури для фортепіано. Твори різних епох, стилів, жанрів та музичних форм впливають на загальнокультурні орієнтири студентів, спонукають до розвитку музичних та творчих здібностей, і підвищують рівень професійної кваліфікації. Музичний репертуар для практичного освоєння на фортепіано розширюється кращими творами українських композиторів фольклорно-романтичного спрямування, що сприяє збагаченню музичних вражень завдяки осмисленню національної музичної спадщини, що корисне в практичній педагогічній діяльності майбутнього викладача фортепіано.

В структурі фортепіанної інструментально-виконавської підготовки, самостійна музично-творча робота студентів є одним з видів професійної діяльності та вдосконалення, важливою складовою творчого становлення майбутнього фахівця. Самостійна робота студентів над музичним твором має за мету розвиток технічних умінь та навичок, формування художньо-естетичного сприйняття музичних образів, здатності до творчої самореалізації та створення яскравої індивідуальної інтерпретації.

Самостійна робота студентів над музичним твором передбачає одночасного і поступового засвоєння змісту, форми, художньо-виражальних елементів музичної мови, логіки формування змістовної образності та виконавської технології у відповідності до жанрово-стильових особливостей. Якісне виконання студентом цих завдань в значній мірі залежить від засвоєння комплексу теоретичних знань і виконавських навичок у роботі на основних етапах вивчення музичного твору та вмінь організувати процес самостійної роботи. Разом з тим, оволодіння виконавською технікою пов'язане з психологічними особливостями студента, його обдаруваннями, волею, особистісно-ціннісним ставленням до виконуваного твору, рівнем музичного і загально-художнього розвитку, особистісним потенціалом, музичною ерудованістю, організацією процесу самопідготовки та раціональним використанням часу.

Самостійна робота студентів як вид навчальної діяльності спрямована на продуктивне вдосконалення виконавської техніки, перспективу успішного художнього виконання твору та розвиток професійної майстерності. Вона складається з самостійного опрацювання твору, ескізного вивчення, написання художньо-аналітичної аотації на музичний твір, проведення порівняльного аналізу виконавської інтерпретації піаністів, підготовки до інструктивно-технічних модулів та концертного виконання.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «Спеціальний музичний інструмент» є важливим компонентом фахової та практичної підготовки здобувачів вищої освіти. Актуальністю навчальної дисципліни актуалізація практичних аспектів засвоєння і підготовки до виконання різностильових та різножанрових інструментальних творів; методичних основ виконавських умінь і навичок з урахуванням рівня професійної підготовки майбутніх фахівців. Навчальна дисципліна забезпечує процес музично-педагогічної освіти бакалаврів, формує їх фаховий розвиток, який є необхідним для майбутньої успішної самореалізації. Специфіка фортепіанного виконавства дозволяє сформувати, розвинути, музичні здібності особистості для самопізнання й самореалізації, оволодіння цінностями національної та світової музичної культури.

Мета навчальної дисципліни «Спеціальний музичний інструмент»: підготовка здобувачів, здатних вирішувати спеціалізовані і практичні завдання виконавської діяльності, що передбачає формування й удосконалення практичних навичок і умінь виконавської, художньо-інтерпретаційної, методичної роботи над музично-інструментальними творами та їх застосування в мистецько-освітніх закладах.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.

ПРН 3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.

ПРН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом державною та іноземною мовами.

ПРН 14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.

Очікувані результати навчання дисципліни:

знати:

- виконавські прийоми гри на музичному інструменті та їх застосування відповідно художньо-виконавським завданням музичних творів;
- методичні засоби удосконалення виконавських прийомів гри на фортепіано;
- структурні (фактуру, ладово-гармонійні складові) і смислові (агогіка, динаміка, штрихи, педалізація) елементи музичної мови;
- терміни та поняття, що складають категоріальний апарат музичного мистецтва;
- традиційні та інноваційні методики гри на фортепіано відповідно індивідуальному підходу у викладанні.

ВМІТИ:

- застосовувати виконавські прийоми гри на музичному інструменті відповідно художньо-виконавським завданням музичних творів;;
- застосовувати методичні засоби спрямованих на удосконалення виконавських прийомів гри на фортепіано;
- аналізувати складові музичної мови: формоутворюючі (форму, фактуру, гармонію) і смислові (засоби музичної виразності) з метою створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій;
- оперувати термінами та поняттями, що складають категоріальний апарат музичного мистецтва;
- демонструвати різні методики викладання гри на фортепіано з урахування індивідуальних можливостей здобувачів.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

- ЗК 1.** Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 2.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 3.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 4.** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 5.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 6.** Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 7.** Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 8.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 9.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 12. Здатність працювати автономно.

ЗК 13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності

СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК 14. Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.

СК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

– сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;

– бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;

– ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;

– сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	Бали	Критерії
Індивідуальні (практичні) завдання	0 балів	Здобувач не орієнтується у нотному матеріалі; не володіє педагогічною, музикознавчою і методичною інформацією; не має визначених навичок володіння виконавською технікою; не володіє музичним тезаурусом; не аналізує і не створює виконавську інтерпретацію музичних творів.
	1)1-5 балів 2)1-4 бали	Здобувач виконує програму не в повному обсязі, з технічними огріхами; поверхово володіє педагогічною, музикознавчою і методичною інформацією; демонструє часткове володіння виконавськими навичками гри; частково володіє музичним тезаурусом; аналізує і створює виконавську інтерпретацію музичних творів за умови допомоги викладача.
	1)6-10 балів 2)5-8 балів	Здобувач виконує програму в повному обсязі, але недостатньо впевнено; припускає незначні огріхи у володінні виконавськими навичками гри в процесі виконавської підготовки; володіє педагогічною, музикознавчою і методичною інформацією; складає анотації до музичних творів; володіє музичним тезаурусом; аналізує і створює виконавську інтерпретацію музичних творів, частково потребує допомоги викладача.
	1)11-12 балів 2)9 балів	Здобувач виконує програму художньо-технічно і в повному обсязі; демонструє виконавські навички звуковидобування відповідно виконавським завданням музичного твору; володіє педагогічною, музикознавчою та методичною інформацією; оперує музичним тезаурусом; відповідно алгоритму створює

		виконавську інтерпретацію музичних творів.
Самостійна робота	0	Здобувач не орієнтується у нотному матеріалі; виявляє окремі знання та елементарні прийоми гри; може теоретично орієнтуватися у музичній мові твору, не аналізує і не створює виконавську інтерпретацію музичних творів; потребує регулярної допомоги викладача.
	1-4	Здобувач демонструє фрагментарні знання тексту музичних творів; не застосовує педагогічну, музикознавчу і методичну інформацію під час виконання самостійної роботи; виконанні завдання містять багато помилок; потребує систематичної допомоги викладача.
	5-8	Здобувач частково здатний самостійно опрацьовувати та аналізувати музичні твори, застосовувати музикознавчу і методичну інформацію під час виконання самостійної роботи; скласти презентації до музичних творів; потребує допомоги викладача.
	9	Здобувач здатний самостійно опрацьовувати музичні твори, застосовувати педагогічну, музикознавчу і методичну інформацію в процесі опрацювання творів, розробляти презентації до музичних творів.
Індивідуальне навчально-творче завдання (ІНТЗ)	0 балів	Здобувач має поверхові уявлення про предмет вивчення, художньо-методичні презентації повністю не складає; музично-педагогічна, музикознавча, методична інформація застосовуються обмежено; може вибірково характеризувати музичний матеріал; не володіє художньою мовою; фрагментарно володіє музичним твором.

	1-4 бали	Здобувач частково розробляє алгоритм художньо-методичної презентації, володіє інформацією мистецтвознавства, методичною та нотним матеріалом не в повному обсязі; думку висловлює не завжди послідовно; виконує музичні твори, але припускається помилок.
	5-9 балів	Здобувач розробляє алгоритм художньо-методичних презентацій, володіє інформацією методичною і мистецтвознавства й нотним матеріалом; думку висловлює не завжди послідовно; виконує музичні твори, але не емоційно-образно.
	10 балів	Здобувач самостійно: розробляє художньо-методичні презентації, опрацьовує інформацію з методики, мистецтвознавства та нотний матеріал; вміє послідовно висловлювати та обґрунтовувати думку художньою мовою; виконання музичних творів відповідає їх образно-емоційному змісту.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (залік, 1 семестр)

Для навчальної дисципліни «Спеціальний музичний інструмент» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку, студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи. Для заліку мінімальна кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів-60.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен, 2 семестр)

Для навчальної дисципліни «Спеціальний музичний інструмент» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі виконавського екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не аналюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів

2.САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

2.1. Тематичний план для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин Денна	Форма контролю
	Змістовий модуль 1. Виконавсько-методичний контекст інструментальних творів в діяльності фахівців музичного мистецтва	55	Презентація, Індивідуальна співбесіда, залік
1	Складання інтерпретаційно-методичної анотації музичного твору	5	
2	Методи удосконалення поліфонічних умінь і навичок в процесі опанування поліфонічного твору	20	
3	Художньо-виконавські завдання та методичні рекомендації щодо опрацювання крупної форми	20	
4	Виконання музичних творів на відповідному рівні звукової культури та технічної впевненості.	10	
	Змістовий модуль 2. Виконавсько-педагогічний контекст музичних творів у діяльності фахівця музичного мистецтва.	27	Презентація, Індивідуальна співбесіда екзамен
5	Складання художньо-педагогічної презентації 2х музичних творів за темою «Палітра музичних образів»	7	
6	Застосування методів самовдосконалення у роботі над удосконаленням власної програми	7	
7	Образна і виконавсько-методична інтерпретація і опанування твору сучасного українського композитора	7	
8	Демонстрація виконавської майстерності	6	

	та артистизму під час цілісного виконання програми		
	Усього:	82	

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

7 семестр

Змістовий модуль 1. Виконавсько-методичний контекст інструментальних творів в діяльності фахівців музичного мистецтва

Тема 1. Складання інтерпретаційно-методичної анотації музичного твору.

Поетапне опрацювання музично-інструментального твору з застосуванням виконавсько-стильового й жанрового аналізу, музикознавчої і методичної інформації в створенні інтерпретації твору та анотації на нього. Вдосконалення виконавського досвіду в процесі самостійного досягнення музичного твору. Аналіз художньо-образного строю, побудови форми, стильових особливостей твору; визначення адекватних виконавських прийомів переконливого втілення образного змісту і драматургії. Методичний аспект опрацьованого музичного твору. Адекватність самооцінки інтерпретації згідно виконавським критеріям.

Завдання для самостійної роботи:

1. Основні вимоги до створення інтерпретаційно-методичної анотації музичного твору:

- Визначити жанрові та стильові особливості твору;
- Здійснити теоретичний аналіз фактури твору;
- Визначити методичні засади у роботі над твором;
- Скласти загальний план презентації.

Рекомендована література:

Маринчук Т.Т. Художньо-педагогічний аналіз музичного твору як необхідна складова фахових умінь вчителя початкової школи. Науковий журнал «Молодий вчений» ВДПУ імені М.Коцюбинського. Випуск № 5.2(57.2), травень 2018. – С. 18-23.

Ляшенко О. Д. Формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Наукові записки. Вип. 139. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. С. 83–87.

Тема 2. Методи удосконалення поліфонічних умінь і навичок в процесі опанування поліфонічного твору

Застосування в опрацюванні поліфонічної фактури наступних методів: «диференціації слухового сприйняття», «звукової ієрархії», «артикуляційної семантики», «акустично-тембрального забарвлення», «контрастного тематизму», «артикуляційного контрасту», «динамічного контрасту», які сприяють удосконаленню поліфонічних навичок та поліфонічних умінь.

Урахування у роботі над імітаційною поліфонією: жанрової основи поліфонічного твору; виду поліфонічного викладення; стильових характеристик культурної епохи та композиторського письма. Застосування методичних прийомів в опрацюванні поліфонії та досягнення: тембрального забарвлення в багатоголоссі, тематичної виразності, самостійності розгортання мелодійних ліній, інтонаційної виразності відповідно семантичному знаковому контексту.

Завдання для

самостійної роботи:

1.Добрати методичні засади до опрацювання поліфонічних творів:

- Відпрацювати прийом тактильної диференціації пальців;
- Активізувати слуховий контроль;
- Активізувати тембрально-слухове сприйняття (вправи)

2.Перевірити методичні засади в процесі опанування поліфонічного твору:

- Відпрацювати навичку «звукової диференціації»;
- Прослухати тембральне забарвлення голосоведіння⁴

-Досягти самостійності звуковедення поліфонічних ліній.

3.Застосувати диференційоване звуковидобування, звукову ієрархію, інтонаційну артикуляцію, педалізацію у здійсненні смислових завдань поліфонії:

-Відтворити інтонаційну виразність тематичного матеріалу;

-Структурно-гармонічно вибудувати поліфонію;

-Застосувати педалізацію;

-Опрацювати кадансові завершення у поліфонії.

Рекомендована література:

Грищенко Т. А.Робота над поліфонічним матеріалом на заняттях у класі фортепіано.метод. рек.: ДДПУ 2018. 49с.

Умрихіна О.С. Художньо-педагогічний аналіз поліфонічних творів як необхідної складової фахових умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва. Перспективи та інновації № 5(5) 2021.с.606-613

Тема 3. Художньо-виконавські завдання та методичні рекомендації щодо опрацювання крупної форми.

Художньо-виконавський аналіз обраної сонати; порівняльний аналіз динамічного і тонального плану, усвідомлення принципу контрастності; визначення спільного і різного у структурних частинах сонатного Allegro: експозиції розробки і репризи. Розуміння драматургії розгортання образного плану в межах експозиції, розробки та репризи. Визначення образного характеру кожної теми та тональне співвідношення між ними. Вибудовування кульмінаційного афекту. Усвідомлення зв'язку між характером тем-образів та музичними засобами виразності й виконавськими завданнями. Застосування методичних рекомендацій щодо втілення образного змісту в процесі опанування і виконання творів крупної форми.

Визначення характеру артикуляційно-виконавських завдань крупної форми. Добір методичних прийомів опрацювання та удосконалення

штрихової визначеності, інтонаційної виразності, звуко-стильової, динамічно-стильової, педалізаційно-стильової, образно-темпової відповідності. Аналіз композиторського стилю письма та характерних ознак загального стильового напрямку. Розуміння позначень-штрихів (*legato*, *non legato*, *portamento*, *staccato*) та фразування на рівні техніки виконання і тембрового звучання інструментів оркестру (переважно струнних). Збереження під час виконання якості звучання на протязі всього твору. Відповідно до виду виконавської проблеми підібрати методичні прийоми (перифразування, збільшення, ускладнення, ритмічних та артикуляційних, аплікатурних варіантів) спрямовані на їх подолання. Усвідомлене відпрацювання проблемних фрагментів сприяє швидшому вивченню твору та удосконаленню виконавської якості.

Завдання для самостійної роботи:

1. Здійснити аналіз нотного тексту, визначити драматургічну концепцію, виокремити складні фрагменти у крупній формі:

- Визначення характеру тематичного матеріалу;
- Визначення прийомів артикуляції та засобів виразності у відтворення різних образів;
- Створити драматургічну концепцію твору.

2. Визначити методичні засади в опрацюванні крупної форми:

- Застосувати різні прийоми звуковидобування;
- Застосувати технічні методичні прийоми у складних фрагментах;
- Робота над твором по частинам.

3. Практичне застосування і досягнення художньо-технічної вправності, а також стильової відповідності:

- Уточнення стильової відповідності крупної форми;
- Спрямувати технічну оснащеність в образну сферу.

Рекомендована література:

Лось О.М., Сергеева Л.О. Удосконалення форм і методів самостійної роботи майбутніх учителів музики над творами великої форми. *Актуальні питання мистецької педагогіки*. 2013. Вип. 2. С.58-61

Рябов І. С. Особливості сонатних циклів середнього періоду творчості Л. ван Бетховена. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2021. № 2. С.49-56

Тема 4. Виконання музичних творів на відповідному рівні звукової культури та технічної впевненості.

Відображення власного розуміння художньо-образного змісту, смислової концепції і засобів музичного мовлення. Підготовка програми до виступу. Цілісне виконання кожного твору та всієї програми. Перевірка програми вивчення напам'ять, застосування методів щодо перевірки якості. Уточнення характеру, динамічного плану, артикуляційних моментів, технічної і координаційної узгодженості, темпової відповідності музичних творів. Дотримання образних, смислових характеристик, демонстрація звукової культури і технічної впевненості у виконанні музичних творів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Цілісно виконувати програму:

- Виконувати твори цілісно незважаючи на невеликі огріхи;
- Уточнити образну відповідність виконуваних творів на основі самоконтролю;
- Тренуватися грати програму декілька разів підряд.

2.Психологічна підготовка до виступу:

- Перевірити якість вивченого на пам'ять;
- Тренуватися виконувати твори по декілька разів підряд;
- Гри у присутності інших людей (слухачів).

Рекомендована література:

Шукайло В.Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 206с.

Гаврілова Л. Інтерпретація музичного твору: теоретичні аспекти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2016. Вип. 3. С. 97-106. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prptma_2016_3_12000

8 семестр

Змістовий модуль 2. Виконавсько-педагогічний контекст музичних творів у діяльності фахівця музичного мистецтва.

Тема 5. Складання художньо-педагогічної презентації 2х музичних творів за темою «Палітра музичних образів».

Самостійний аналіз музичних творів на основі пошуку, опрацювання й презентації педагогічної та музикознавчої інформації для створення власних вербально-інтерпретаційних анотацій художньо-педагогічного і виконавсько-методичного характеру. Аналіз і осмислення елементів музичної мови (фактури, артикуляції, фразування, агогіки, педалізації тощо); встановлення смислового зв'язку між засобами музичної виразності і образним контекстом музичного твору; виконавські завдання й труднощі та методи їх розв'язання для побудови логічно-художньої анотації музичного твору.

Завдання для самостійної роботи:

1. Створення алгоритму до музичних творів:

- Визначити жанрові та стильові особливості творів;
- Здійснити теоретичний аналіз фактури творів;
- Скласти загальний план презентації.

2. Створення цілісної композиції музичного твору (презентація):

- Поєднати створений аналіз у цілісну презентацію;
- Уточнити застосування музичного матеріалу у презентації.

Рекомендована література:

Некрасов, Ю. Комплексне навчання гри на фортепіано: *Навч.-метод. посіб.* Одеса: АстроПринт. 2000

Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації. Навчальний посібник. Київ. 2013. 134с.

Тема 6. Застосування методів самовдосконалення виконавського рівня в процесі опанування музичних творів.

Обґрунтування перспективного бачення змісту і способів інструментального самовдосконалення. Добір методичних рекомендацій і практичне їх застосування в процесі виконавської діяльності. Володіння методами удосконалення: виконавської техніки, артикуляційної ясності і визначеності, інтонаційного звуковидобування, динамічного різноманіття, звукової градації, логічного і природного фразування, володіння педалізацією. Вміння вчасно застосовувати методи в процесі опрацювання музичного твору.

Встановлення зв'язку між технічними завданнями і музичним образом. Спрямування технічної осначеності на досягнення єдності художніх і технічних виконавських задач в опануванні музичних творів. Художньо-технічний аналіз виконавських прийомів та оволодіння ними з метою переконливого втілення образного змісту і драматургії твору. Активізація слухового самоконтролю щодо звукового результату як у роботі над деталями (технічною досконалістю, виразністю фразування, нюансуванням, артикуляцією, педалізацією), так і відтворення цілісного художньо-образного змісту твору. Визначення та опрацювання методичних засад у вивченні музичного твору.

Завдання для самостійної роботи:

1. Діагностувати власний виконавський рівень та добрати засоби для його удосконалення:

- Проконтролю якість власної гри;
- Виокремити складні елементи у творах;
- Добрати методи удосконалення.

Здійснити контроль якості під час застосування методичних засобів:

- Застосувати технічні методи опрацювання твору;
- Активізувати артикуляційні прийоми гри;
- Поєднати технічні і художні задання.

Рекомендована література:

Грінченко А.М. Методика формування музично-виконавського самоконтролю майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано: дис...канд. пед. наук:13.00.02/СДПУ ім. А.С.Макаренка. Суми, 2018. 278с.

Шукайло В.Ф. Шлях до майстерності піаніста: навчально-методичний посібник.Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 206с.

Тема 7. Образна і виконавсько-методична інтерпретація і опанування твору сучасного українського композитора.

Самостійний аналіз музичних творів сучасних композиторів та їх трактування на засадах пошуку, опрацювання й презентації педагогічної та музикознавчої, методичної інформації для створення власних виконавсько-методичних інтерпретацій. Аналіз інтонаційно-артикуляційних прийомів виконання, виокремлення складних фрагментів та їх опрацювання. Освоєння елементів поліритмії, поліметрії. Оволодіння нестандартним записом нотних позначень у інструментальному творі та виконавськими прийомами сучасної української музики. Прояв артистизму, музично-виконавської культури, творчої самостійності у процесі виконання твору сучасного українського композитора. Осмислення власного творчо-психологічного типу та його відбиття на музичній діяльності. Набуття впевненості у вирішенні виконавсько-технічних завдань і втіленні розробленого інтерпретаційно-виконавського плану. Зміцнення інтелектуально-осмисленого слухового образу твору в його цілісно-сублімативній і диференційовано-процесуальній формах. Психологічна підготовка виконавця у процесі засвоєння технологій самонавіювання, самопідтримки, націленості на успіх. Виконання інструментальних творів в

уявних і реальних контекстних ситуаціях (урок музичного мистецтва, художньо-просвітницький, культурно-масовий захід концерт у позакласній роботі тощо). Концентрація уваги на вирішенні художньо-комунікативних завдань, оптимальній реалізації власних художніх емоцій і натхненного, одухотвореного втілення художньо-образного змісту творів. Самооцінювання й взаємоцінювання якості виконавської діяльності у її художньо-комунікативній спрямованості.

Завдання для самотійної роботи:

1.Визначити жанрові особливості твору, роль засобів виразності у створенні художнього образу музичного твору

-Визначити особливості жанру твору;

-Уточнити артикуляцію, нюансування, педалізацію у творі;

-Вміти уявляти художній образ в проєкції на інструменті

2.Опрацювати музичний текст відповідно запланованій інтерпретаційній концепції:

-Опрацювати пісенні та танцювальні елементи у творі;

-Визначити інтонаційну виразність, фразування, агогіку відповідно образному змісту музичного твору;

-Детальне опрацювання фактури;

-Застосувати методичні прийоми у роботі над музичним твором.

Рекомендована література:

Негребецька О. Педалізація в роботі над творами у класі фортепіано. Наукові записки. 2019. Вип. 139. С.154-158

Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації. Навчальний посібник. Київ. 2013. 134с.

Тема 8. Демонстрація виконавської майстерності та артистизму під час цілісного виконання програми.

Застосування методичних прийомів щодо перевірки якісного вивчення програми. Цілісне охоплення кожного твору та всієї програми з уточненням:

загального характеру музичного образу і звукової відповідності, кульмінаційних моментів, динамічного розгортання, темпової відповідності, педалізації, стильової різниці між творами під час репетицій та пристосування до інструменту на якому буде відбуватися концертний виступ.

Завдання для самостійної роботи:

1.Цілісне виконання програми,

-Уточнити художньо-образний план у творах

-Виконувати твори цілісно;

-Уточнити образну та жанрово-стильову відповідність виконуваних творів;

-Вміти грати програму у різних темпах.

-Вміти грати програму декілька разів підряд;

2.Цілісне виконання програми

-Грати програму після фізичних навантажень;

-Грати на різних інструментах;

-Виконувати вправи на дихання.

Рекомендована література:

Грінченко А.М. Методика формування музично-виконавського самоконтролю майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано: дис...канд. пед. наук:13.00.02/СДПУ ім. А.С.Макаренка. Суми, 2018. 278с.

Котова, Л. М. Емоційна стійкість як засіб формування інструментально-виконавської надійності у студентів музично-педагогічних факультетів.(Автореф. дис. канд. пед. наук), Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ. 2001.

3.ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ (ІНТЗ)

№ з/п	Завдання	Кількість годин
		Денна
1 семестр		
Інтерпретаційно-методичної анотації на музичний твір (за вибором)		10
1	Ф.Ліст Утіха № 2	
2	У.Гріг Норвежський танець	
3	Б.Польовий Поема	
2 семестр		
Художньо-педагогічна презентація музичного твору (за вибором)		10
1	Л.Іваненко Вітер	
2	О. Саратський Сумний менестрель	
3	М.Шух Місячна доріжка	

3.1.Методичні рекомендації до складання інтерпретаційно-методичної анотації.

Зміст анотації на музичний твір має складатися з наступної інформації:

1. Коротка відомість про композитора, стильові особливості його музичної мови й епохи, в якій він жив і творив, а також факти, пов'язані з написанням твору;

2. Загальний емоційно-образний характер твору на основі аналізу, порівняння, узагальнення засобів музичної виразності та розкрити виражальну суть і зміни, пов'язані з плинністю музики, розвитком художнього образу:

- охарактеризувати особливості побудови мелодії, визначаючи своєрідність ладу, інтонаційні звороти, жанрові властивості;

- розкрити ладо-тональну організацію та гармонічні засоби виразності, пов'язані з розвитком художнього образу (зміна тональності або ускладненість гармонії – це не тільки нове забарвлення музичної тканини, але й засіб, пов'язаний з розвитком музики, і навпаки, повернення до головної тональності сприймається як узагальнення тощо);

- пояснити значення метро-ритмічних і темпових особливостей твору з боку їх художньої виразності;

- розкрити форму твору як процес музичного розвитку, характерного для певної епохи, або жанру тощо (куплетна побудова, принципи варіаційного повторення тематичного матеріалу, форма контрастного співставлення та інше);

- пояснити значення артикуляційних засобів (як осмисленої вимови музичних «формул» за допомогою штрихів тощо), динаміки (контрасної, терасоподібної, пластичної та інших, пов'язаних із стильовими особливостями, або виражальними можливостями музичних інструментів різних епох) та кульмінаційних моментів (головної кульмінації, як вершини музичного розвитку, після якої настає розв'язка та другорядних, що надають динамічності виразності окремим частинам твору);

- визначити тип фактури та жанрову природу музики як характерну особливість вираження її змісту, стилю епохи та мови композитора (мелодія у супроводі, гармонічна фігурація у віденських класиків; поліфонічне

викладення: підголоскове, контрастне, імітаційне, як засіб ускладнення та збагачення музичної тканини); акордове й унісонне проведення теми, характерне для драматичних образів; жанровість твору, як вираження характеру – скерціозного, токатного, танцювального тощо.

3. Охарактеризувати виконавські особливості (технічні і звукові труднощі, артикуляція, фразування, агогіка, педалізація), рівень складності з якими зіткається у робочому процесі інструменталіст (добір аплікатури, технічні угруповання, пов'язані з опануванням пасажів, поліритмічні труднощі тощо), а також під час виконання твору (на що необхідно звернути особливу увагу, щоб яскраво та правдиво передати художній образ). Застосування методичних засад, спрямованих на подолання труднощів та втілення художнього змісту під час опрацювання музичного твору.

3.2.Методичні рекомендації до створення в художньо-педагогічній презентації.

У створенні презентації можливо застосування наступного алгоритму:

- 1.Стисла характеристика епохи, в яку написаний твір.
- 2.Особливості композиторського стилю.
- 3.Історія створення музичного твору.
- 4.Жанрово-стильова характеристика твору.
- 5.Виконання твору на інструменті.
- 6.Характеристика художньо-образного, інтонаційного-артикуляційного, динамічно-структурного плану, засобів музичної виразності твору.
- 7.Інтерпретаційно-виконавські завдання у творі.
- 8.Методичні прийоми у роботі над даним твором.

У складанні презентації використовуються: матеріал інших музичних творів, супутні твори мистецтва (поезія, живопис), відео-фрагменти тощо.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Алгоритм роботи над музичним твором.
2. Інтерпретація музичних творів.
3. Засоби музичної виразності у створенні образної концепції твору.
4. Види фортепіанної техніки і методи опрацювання.
5. Методичні прийоми в роботі над етюдами.
6. Аплікатурні принципи гри на музичному інструменті.
7. Визначення виконавських завдань у роботі над музичним твором.
8. Артикуляція у виконавстві.
9. Застосування методичних засад в роботі над звуком.
10. Виконавсько-стильові особливості музики Бароко.
11. Види поліфонії та методи опрацювання поліфонічної фактури.
12. Виконавські завдання поліфонії.
13. Принцип розшифрування та виконання орнаментики у старовинних і класичних музичних творах.
14. Поліфонічні навички та уміння
15. Роль педалізації у поліфонії.
16. Виконавсько-стильові особливості творів віденських композиторів-класиків.
17. Виконавські завдання крупної форми.
18. Драматургічна концепція крупної форми.
19. Інтонційно-артикуляційна виразність у виконанні.
20. Застосування педалізації у класичній сонаті.
21. Виконавські завдання творів малої форми.
22. Особливості роботи над творами кантиленного характеру.
23. Особливості роботи над творами віртуозного характеру.
24. Виконавсько-стильові особливості української музики.
25. Роль педалізації у виконанні.
26. Методи перевірки стабільності виконання вивчених творів.

Рекомендовані джерела інформації

1. Демидова М. Г., Левицька І. М., Новська О. Р. Основний музичний інструмент: навч. посіб. Одеса : Університет Ушинського, 2020. 200 с
2. Ревенко Н. Інструментальне виконавство (Фортепіано) Частина І: навч. - метод. посіб. Миколаїв: МНУ, 2018. 318 с.
3. Ревенко Н. Інструментальне виконавство (Фортепіано) Частина ІІ: навч. - метод. посіб. Миколаїв: МНУ, 2020. 212с.
4. Бойчук І. І. Робота над різножанровими творами у класі фортепіано: навч.-метод. посіб. Чернівці : ЧНУ, 2021. 68 с.
5. Гаркуша Л. І. Виконавська інтерпретація музичних творів у структурі професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта: зб. Матеріалів ІІ Міжнародної науково-практичної конференції *Професійна мистецька освіта і художня культура : виклики ХХІ століття* (14-15 квітня 2016 р). С. 520–529.
6. Грінченко А. М. Особливість формування виконавських умінь майбутніх вчителів музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя: КПУ, 2022 № 82. С. 164-7.
7. Грінченко А. М. Виконавські уміння як визначні чинники професійної діяльності музиканта: зб. матеріалів ІV Міжнародної наукової конференції *Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень* (4 листопада 2022р.), Тернопіль, 2022. С. 193-195.
8. Грінченко А. М., Мамікіна А. І. Професійне мислення музиканта-піаніста. *Науковий часопис*, 2021. №79. Т.1. С. 108-114.
9. Мамікіна А. І. Формування вмінь художньо-педагогічної інтерпретації майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки. *Наукові записки*, 2017. №143. С. 190-194.
10. Мамікіна А. І. До проблеми формування самоконтролю майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки. *Наукові записки*. 2019. № 1. С. 144–149.
11. Мамікіна А. І. До проблеми виконавського контролю в інтерпретаційному процесі музиканта. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. праць. Запоріжжя: КПУ, 2022. № 82. С. 207–210

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL : <http://www.mon.gov.ua>

2. Бібліотека національної музичної академії України <https://lib.knmau.com.ua/>
3. Бібліотека Одеської національної музичної академії <https://odma.edu.ua/biblioteka/>
4. Твори українських композиторів <https://library.pdpu.edu.ua>